

۱۳۸۰ / ۷ / ۲۰

وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی ایران
تربیت مدرس

وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی ایران
تربیت مدرس

دانشگاه تربیت مدرس

دانشگاه تربیت مدرس

«دانشکده هنر»

پایان نامه کارشناسی ارشد

«ارتباط تصویری»

مقایسه گرافیک آکادمیک و گرافیک حرفه‌ای

محسن محمدی دلچه

استاد راهنما

احد یاری راد

013350

زمستان ۱۳۷۹

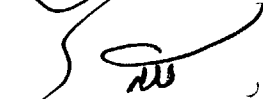
۳۹۴۵۰

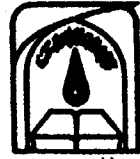
تأییدیه اعضای هیأت داوران حاضر در جلسه دفاع از پایان نامه کارشناسی ارشد

اعضای هیئت داوران نسخه نهایی پایان نامه خانم/ آقای محسن محمدی دلچه

تحت عنوان: مقایسه گرافیک آکادمیک و حرفه ای

را از نظر فرم و محتوی بررسی نموده و پذیرش آنرا برای تکمیل درجه کارشناسی ارشد پیشنهاد می کنند.

اعضای هیأت داوران	نام و نام خانوادگی	رتبه علمی	امضاء
۱- استاد راهنما	احد یاری راد	مربی	
۲- استاد مشاور	-	-	-
۳- نماینده تحصیلات تکمیلی	دکتر محمد خزائی	استادیار	
۴- استاد ممتحن	مصطفی ندرلو	مربی	
۵- استاد ممتحن	دکتر محمد خزائی	استادیار	

بسمه تعالی

آیین نامه چاپ پایان نامه (رساله) های دانشجویان دانشگاه تربیت مدرس

نظر به اینکه چاپ و انتشار پایان نامه (رساله) های تحصیلی دانشجویان دانشگاه تربیت مدرس، مبین بخشی از فعالیتهای علمی - پژوهشی دانشگاه است بنابراین به منظور آگاهی و رعایت حقوق دانشگاه، دانش آموختگان این دانشگاه نسبت به رعایت موارد ذیل متعهد می شوند:

ماده ۱ در صورت اقدام به چاپ پایان نامه (رساله) ی خود، مراتب را قبلاً به طور کتبی به «دفتر نشر آثار علمی» دانشگاه اطلاع دهد.

ماده ۲ در صفحه سوم کتاب (پس از برگ شناسنامه)، عبارت ذیل را چاپ کند:
«کتاب حاضر، حاصل پایان نامه کارشناسی ارشد / رساله دکتری نگارنده در رشته
که در سال در دانشکده دانشگاه تربیت مدرس به راهنمایی سرکار خانم / جناب آقای دکتر ، مشاوره سرکار خانم / جناب آقای دکتر ، مشاوره سرکار خانم / جناب آقای دکتر
از آن دفاع شده است.»

ماده ۳ به منظور جبران بخشی از هزینه های انتشارات دانشگاه، تعداد یک درصد شمارگان کتاب (در هر نوبت چاپ) را به «دفتر نشر آثار علمی» دانشگاه اهدا کند. دانشگاه می تواند مازاد نیاز خود را به نفع مرکز نشر در معرض فروش قرار دهد.

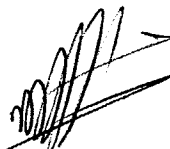
ماده ۴ در صورت عدم رعایت ماده ۳، ۵۰٪ بهای شمارگان چاپ شده را به عنوان خسارت به دانشگاه تربیت مدرس، تأدیه کند.

ماده ۵ دانشجو تعهد و قبول می کند در صورت خودداری از پرداخت بهای خسارت، دانشگاه می تواند خسارت مذکور را از طریق مراجع قضایی مطالبه و وصول کند؛ به علاوه به دانشگاه حق می دهد به منظور استیفای حقوق خود، از طریق دادگاه، معادل وجه مذکور در ماده ۴ را از محل توقیف کتابهای عرضه شده نگارنده برای فروش، تأمین نماید.

ماده ۶ اینجانب حسن محمدی دلچ دانشجوی رشته گرافیک مقطع کارشناسی ارشد تعهد فوق و ضمانت اجرایی آن را قبول کرده، به آن ملتزم می شوم.

نام و نام خانوادگی:

تاریخ و امضا:

۱۳۹۱/۱۲/۱۵

از اطلاع است: مجلس شورای اسلامی ایران

کلیه حقوق اعم از چاپ و تکثیر، نسخه برداری
ترجمه، اقتباس و ... از پایان نامه برای دانشگاه
تربیت مدرس محفوظ است، نقل مطالب با ذکر مأخذ
بلامانع می باشد.

تقدیمی ناچیز به همسر مهربانم که مرا
در تهیه و تنظیم این مجموعه یاری رساند.

و به پدر و مادر مهربانم که همواره
تشویق آنها گرما بخش امید و روشنی بخش
راهم است.

تشکر و سپاس از استاد عزیز و گرامی
جناب آقای احد یاری راد که همچون دوستی
مهربان، مرا در تهیه این مجموعه راهنمایی
نمودند.

رشته گرافیک یکی از معدود گرایش های هنرهای تجسمی و کاربردی است که همواره، طی اعصار مختلف، خود را با فناوری روز همگام نموده، هر روزه دامنه عملکرد و حضور خود را در جامعه گسترش می دهد، لذا طراح گرافیک نیز با به کار گیری فناوری روز، سعی در دگرگون ساختن زبان تصویری خود جهت ارتقای فرهنگ جامعه می کوشد. طراح گرافیک برای تولید کار می کند، باید با مراحل تولید و تکنولوژی آن آشنا باشد، حضورش در سایه حضور و پیشرفت این صنعت بوده، مجبور است برای تثبیت موقعیت خود در خانواده بزرگ صنعت چاپ، همگام با آن حرکت کند و خود را با شرایط روز تطبیق دهد.

شالوده اثر طراح گرافیک را اندیشه و ذهن خلاق او تشکیل می دهد، حال ذهنیت او باید تولید شود تا به هدف خود که همانا تبلیغ است، دست یابد، پس در این مسیر باید مراحل تولید یک اثر را نیز بداند، حال جای آموزش این مقوله کجا می تواند باشد؟

پژوهش حاضر تلاشی است برای مسدود کردن منفذهای تضعیف کننده و باز نمودن دریچه ای سبز به سوی افق روشن آینده، جهت ارتقای کیفی آموزش گرافیک در دانشگاه ها لذا نمی توان علوم و فنون روز را نادیده گرفت. فناوری و ابزار آلات جدید به مثابه خدمتکاری باید در خدمت طراحان گرافیک قرار گیرد. فاصله ای که بین آموزش گرافیک آکادمیک و فضای گرافیک حرفه ای احساس می شود، چیزی نیست جز همین ابزار و فناوری، چرا که این موضوع هنوز جایگاه واقعی خود را در دانشگاه ها برای حضور پیدا نکرده، دانشجویان نیز از آموزش استفاده صحیح از این ابزار به بهره مانده اند. این پژوهش سعی در آشکار ساختن معایب فضای آموزشی رشته گرافیک داشته، در نهایت جهت رفع پاره ای از این مشکلات پیشنهاداتی ارائه شده است.

واژه های کلیدی: گرافیک - آموزش - حرفه ای

۱	۱-۱: مقدمه
۲	۲-۱: خلاصه پیشینه گرافیک در جهان و ایران
۶	۱-۲-۱: سرچشمه های مصورسازی
۷	۱-۱-۲-۱: سفالینه های منقوش در ایران
۱۰	۲-۱-۲-۱: دیوارنگاری و مصورسازی در مصر
۱۲	۲-۱-۲-۱: نقوش برجسته آشوری
۱۳	۴-۱-۲-۱: ظروف مصور در یونان
۱۵	۵-۱-۲-۱: نقوش برجسته در روم
۱۶	۶-۱-۲-۱: دیوارنگاره های مسیحیان اولیه
۱۷	۷-۱-۲-۱: موزاییک های راونا
۱۸	۲-۲-۱: سرچشمه های خط و خوشنویسی
۱۸	۱-۲-۲-۱: خط هیروگلیف در مصر
۲۰	۲-۲-۲-۱: خط میخی در بین النهرین و ایران
۲۰	۳-۲-۲-۱: خوشنویسی در چین و ژاپن
۲۲	۴-۲-۲-۱: خط القبابی در یونان و روم
۲۴	۵-۲-۲-۱: خوشنویسی در قلمرو اسلام
۲۵	۳-۲-۱: اختراع کونتبرگ
۲۸	۴-۲-۱: مکانیزه شدن صنعت چاپ
۲۹	۵-۲-۱: اختراع لیتوگرافی توسط سنفلدر
۳۱	۶-۲-۱: هنر گرافیک مدرن
۳۲	۱-۶-۲-۱: اثر ضربه های جدید
۳۳	۷-۲-۱: پیشینه گرافیک ایران
۳۶	۱-۷-۲-۱: پیشگامان طراحی گرافیک ایران

عنوان	صفحه
۲-۷-۲-۱: مروری بر کتاب پنجاه سال گرافیک ایران	۳۹
۸-۲-۱: مروری بر بیناالهای گرافیک ایران	۴۴
۱-۸-۲-۱: نخستین کتاب گرافیک سال پس از انقلاب اسلامی	۴۷
۱-۱-۸-۲-۱: عنوان های مطرح شده در نخستین نمایشگاه گرافیک پس از انقلاب اسلامی	۴۸
۲-۱-۸-۲-۱: آثار برگزیده نخستین نمایشگاه گرافیک پس از انقلاب اسلامی	۴۸
۲-۸-۲-۱: دومین نمایشگاه دوسالانه طراحان گرافیک ایران	۵۱
۳-۸-۲-۱: سومین نمایشگاه دوسالانه طراحان گرافیک ایران	۵۱
۱-۳-۸-۲-۱: عنوان های مطرح شده در سومین نمایشگاه دوسالانه طراحان گرافیک ایران	۵۱
۲-۳-۸-۲-۱: آمار برگزیده سومین نمایشگاه دوسالانه طراحان گرافیک ایران	۵۲
۴-۸-۲-۱: چهارمین نمایشگاه دوسالانه طراحان گرافیک ایران (بیانیه هیأت داوران)	۵۸
۱-۴-۸-۲-۱: عناوین مطرح شده در چهارمین نمایشگاه دوسالانه طراحان گرافیک ایران	۶۰
۲-۴-۸-۲-۱: آثار برگزیده چهارمین نمایشگاه دوسالانه طراحان گرافیک ایران	۶۰
۵-۸-۲-۱: پنجمین نمایشگاه دوسالانه طراحان گرافیک ایران (بیانیه هیأت داوران)	۶۵
۱-۵-۸-۲-۱: آمار موضوعات و افراد شرکت کننده در نمایشگاه	۶۷
۲-۵-۸-۲-۱: برگزیدگان پنجمین نمایشگاه دوسالانه طراحان گرافیک ایران	۶۷
۶-۸-۲-۱: مقدمه ای بر ششمین نمایشگاه دوسالانه گرافیک ایران	۷۳
۱-۶-۸-۲-۱: ششمین نمایشگاه دوسالانه طراحان گرافیک ایران (بیانیه هیأت داوران)	۷۴
۲-۶-۸-۲-۱: آمار موضوعات و افراد شرکت کننده در نمایشگاه	۷۶
۳-۶-۸-۲-۱: برگزیدگان ششمین نمایشگاه دوسالانه طراحان گرافیک ایران	۷۶
۹-۲-۱: ده سال با طراحان گرافیک انقلاب اسلامی	۸۲

فصل دوم: گرافیک آکادمیک

۱-۲: مقدمه ای بر گرافیک آکادمیک در جهان	۸۵
۲-۲: بررسی آماری دانشگاههای هنر ایران	۸۷

عنوان	صفحه
۳-۲: مروری بر برنامه ها و سرفصل دروس دانشگاهی رشته گرافیک	۸۸
۱-۳-۲: اهداف مطرح شده توسط وزارت علوم، تحقیقات و فناوری	۸۹
۴-۲: مصاحبه با چند تن از استادان رشته گرافیک در دانشگاه	۹۲

فصل چهارم: مبانی طراحی گرافیک

۱-۳: حیطه عملکرد طراحی گرافیک ایران	۱۱۳
۱-۱-۳: نظام نامه حرفه‌ای طراحان گرافیک ایران	۱۱۵
۲-۳: مشاغل وابسته به گرافیک حرفه‌ای	۱۲۳
۱-۲-۳: لیتوگرافی	۱۲۴
۲-۲-۳: آشنایی با روشهای چاپ	۱۳۳
۳-۲-۳: کاغذ و روشهای چاپی	۱۳۲
۲-۲-۳: کنترل کیفیت در صحافی	۱۳۳

فصل پنجم: مطالعات گرافیک آکادمیک و گرافیک حرفه‌ای

۱-۴: ضرورت بررسی گرافیک آکادمیک و گرافیک حرفه‌ای	۱۳۶
۱-۱-۴: معایب کزینش دانشجو (رشته هنر)	۱۳۷
۲-۱-۴: معایب نظام آموزشی (رشته گرافیک)	۱۳۸
۲-۴: آنچه باید طراح گرافیک در رابطه با مراحل تولید بداند	۱۵۲
۱-۲-۴: مراحل تکامل یک اثر از ابتدا به انتها	۱۵۵
۲-۲-۴: دانستنی هایی درباره کاغذ	۱۵۷
۳-۲-۴: لیتوگرافی	۱۶۲
۴-۲-۴: چاپ	۱۶۳
۵-۲-۴: روکش ها	۱۷۱
۶-۲-۴: قالبسازی	۱۷۴

صفحه	عنوان
۱۷۶	۲-۲-۷: صحافی
۱۷۸	۳-۴: بررسی مشکلات گرافیک حرفه‌ای بر اساس آخرین میزگردهای طراحان گرافیک ایران (۱۳۷۹)
۱۷۸	۲-۳-۱: میزگرد اول
۱۸۱	۲-۳-۲: میزگرد دوم
۱۸۳	۳-۳-۳: میزگرد سوم
۱۸۸	۳-۴: نتیجه‌گیری و ارائه پیشنهاد
۱۹۷	منابع و مأخذ
۱۹۹	کارهای عملی پروژه
۲۱۵	چکیده انگلیسی

- شکل: ۱-۲-۱: نقاشیهای درون غار لاسکو در فرانسه (حدود ۱۵ هزار سال قبل) ۶
- شکل: ۲-۲-۱: قطعاتی از سفالینه های منقوش، نوعی مصور سازی به کمک شکل های هندسی و ساده، سیلک کاشان، حدود ۶ هزار سال پیش ۸
- شکل: ۱-۲-۲: جام سفالین منقوش، شوش، متعلق به ۶ هزار سال پیش ۸
- شکل: ۱-۲-۴: قطعه سفالیه منقوش، سیلک، متعلق به ۶ هزار سال پیش ۹
- شکل: ۱-۲-۵: نمونه ای از هنر دیوار نگاری در مصر باستان ۱۰
- شکل: ۱-۲-۶: نمونه نقش برجسته آشوری، نمایش صحنه جنگ، حدود ۲ هزار سال پیش ۱۲
- شکل: ۱-۲-۷: نواره تصویری روی ظرف سفالی، یونان باستان، متعلق به ۶ قرن قبل از میلادی ۱۳
- شکل: ۱-۲-۸: ظرف سفالین مصور یونانی (پیکرهای سرخ گون)، متعلق به حدود ۴ هزار سال پیش ۱۴
- شکل: ۱-۲-۹: نقش برجسته «قتل عام بربرها» قسمتی از ستون مارکوس اورلیوس حدود قرن دوم میلادی ۱۵
- شکل: ۱-۲-۱۰: نمونه دیوار نگاری در مقابر زیرزمینی مسیحیان «کاتاکومب»، حدود قرن چهارم میلادی ۱۶
- شکل: ۱-۲-۱۱: نمونه ای از موزاییک های راوناه امپراطور ژوستینین و ملازمانش، حدود قرن ششم میلادی ۱۷
- شکل: ۱-۲-۱۲: نمونه ای از خط هیروگلیف مصری ۱۹
- شکل: ۱-۲-۱۳: سنگ نوشته سومری: مرحله حد واسط بین نقوش ساده و خط میخی ۲۰
- شکل: ۱-۲-۱۴: نمونه خوشنویسی ژاپنی، مربوط به قرن های نهم و دهم میلادی ۲۱
- شکل: ۱-۲-۱۵: نمونه خط منتظم (خوشنویسی چینی)، مربوط به قرن هفتم میلادی ۲۲
- شکل: ۱-۲-۱۶: سنگ نوشته یونانی، مربوط به حدود ۶ قرن قبل از میلادی ۲۳
- شکل: ۱-۲-۱۷: نمونه خط یونانی مورد استفاده در کتیبه های سنگی، مربوط به حدود ۴ قرن قبل از میلادی ۲۳
- شکل: ۱-۲-۱۸: نمونه خط رومی از قرن اول تا پنجم میلادی، بنام «حروف بزرگ روستایی» ۲۳
- شکل: ۱-۲-۱۹: کتیبه یافت شده در یمن: نمونه خط عربی ما قبل اسلام ۲۴
- شکل: ۱-۲-۲۰: نمونه ای از خط کوفی تزئینی ۲۴
- شکل: ۱-۲-۲۱: پیکره ای از کوتنبرگ. کوتنبرگ در این پیکره یک صفحه برنزی را که تازه از زیر پرس خارج کرده در دست دارد. ۲۵

- شکل: ۱-۲-۲۲: نشانه راه آهن از: فردریک تالبرگ ۳۹
- شکل: ۱-۲-۲۳: نشانه موسسه از: موشخ سروری ۳۹
- شکل: ۱-۲-۲۴: برجسب کالا از: آلدو ۴۰
- شکل: ۱-۲-۲۵: نشانه انجمن حسابداران خبره ایران از: مرتضی ممیز ۴۰
- شکل: ۱-۲-۲۶: نشانه کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان از: محمد پولادی ۴۰
- شکل: ۱-۲-۲۷: آگهی کالا از: آلکسی کورگیز ۴۰
- شکل: ۱-۲-۲۸: آگهی کالا از: حسن نوری ۴۰
- شکل: ۱-۲-۲۹: روی جلد کتاب از: هادی شفائیه ۴۱
- شکل: ۱-۲-۳۰: نشانه شرکت ملی نفت ایران (سابق) از: محمود جوادی پور ۴۱
- شکل: ۱-۲-۳۱: پوستر از: مصطفی اسداللهی ۴۱
- شکل: ۱-۲-۳۲: پوستر از: ابراهیم حقیقی ۴۲
- شکل: ۱-۲-۳۳: پوستر از: علیرضا اسپهبد ۴۲
- شکل: ۱-۲-۳۴: پوستر از: روئین پاکباز ۴۲
- شکل: ۱-۲-۳۵: تصویرسازی از: فریده شهبازی ۴۸
- شکل: ۱-۲-۳۶: پوستر از: محمد حسین حلیمی ۴۹
- شکل: ۱-۲-۳۷: صفحه آرایه از: مهنوش مشیری ۵۰
- شکل: ۱-۲-۳۸: نشانه از: فاطمه ملک افضلی ۵۰
- شکل: ۱-۲-۳۹: پوستر از: منوچهر عبدا... زاده ۵۲
- شکل: ۱-۲-۴۰: پوستر از: عبدالحمید یغار ۵۲
- شکل: ۱-۲-۴۱: پوستر از: محمدعلی بنی اسدی ۵۲
- شکل: ۱-۲-۴۲: روی جلد از: سیدحمید شریفی ۵۲
- شکل: ۱-۲-۴۳: طراحی کپشن از: حسن حاتمی ۵۲
- شکل: ۱-۲-۴۴: روی جلد از: علی وزیریان ۵۲

۵۲	شکل: ۱-۲-۲۵: نشانه از: علی وزیریان
۵۲	شکل: ۱-۲-۲۶: نشانه از: مصطفی اسدالهی
۵۲	شکل: ۱-۲-۲۷: نشانه از: صداقت جباری
۵۲	شکل: ۱-۲-۲۸: صفحه آرایه از: مهدی مقدم
۵۵	شکل: ۱-۲-۲۹: صفحه آرایه از: فاطمه باقریان
۵۵	شکل: ۱-۲-۵۰: صفحه آرایه از: عبدالحمید رحمانیان
۵۵	شکل: ۱-۲-۵۱: طراحی آکهی از: شهرزاد اسفرجانی
۵۵	شکل: ۱-۲-۵۲: طراحی آکهی از: شهرام گلپریان
۵۶	شکل: ۱-۲-۵۳: طراحی بسته بندی از: کریم زینتی
۵۶	شکل: ۱-۲-۵۴: طراحی بسته بندی از: بیژن جناب
۵۶	شکل: ۱-۲-۵۵: طراحی بسته بندی از: مریم رحمتی آوینی
۵۷	شکل: ۱-۲-۵۶: طراحی حروف از: محمدرضا بقاپور
۵۷	شکل: ۱-۲-۵۷: طراحی حروف از: مصطفی اوجی
۶۰	شکل: ۱-۲-۵۸: علی خورشیدپور
۶۱	شکل: ۱-۲-۵۹: مصطفی اسدالهی
۶۲	شکل: ۱-۲-۶۰: تصویرسازی روی جلد از: پریسا وثوقی
۶۲	شکل: ۱-۲-۶۱: صفحه آرایه از: فرشاد هوشیار
۶۲	شکل: ۱-۲-۶۲: طراحی بروشور از: نغمه رومی
۶۲	شکل: ۱-۲-۶۳: روی جلد از: راضیه مفیدی
۶۲	شکل: ۱-۲-۶۴: طراحی ساک خرید از: علی رشیدی
۶۲	شکل: ۱-۲-۶۵: طراحی بسته بندی از: هومن مرتضوی
۶۲	شکل: ۱-۲-۶۶: نشانه از: مصطفی اسدالهی
۶۲	شکل: ۱-۲-۶۷: نشانه از: مهدی گوران سوادکوهی